

BETÆNKNING**Afgivet af Lovudvalget****vedrørende**

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at pålægge Naalakkersuisut at udarbejde en evaluering af ændringerne i den kommunale struktur. Evalueringen skal beskrive de positive og negative konsekvenser af ændringerne. Herunder hvordan ændringerne har påvirket lokaldemokratiet og kommunernes økonomi, samt om hensigten om mindre administration er blevet realiseret. Evalueringen skal deles ud til Inatsisartut inden FM2024.

Afgivet til forslagens 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Anders Olsen, Siumut, formand

Medlem af Inatsisartut Aqqalu Jerimiassen, Atassut, næstformand

Medlem af Inatsisartut Najaaraq Møller, Siumut

Medlem af Inatsisartut Harald Bianco, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen 19. oktober 2022 gennemgået forslaget.

1. Forslagets indhold og formål

Med forslaget vil Naalakkersuisut blive pålagt at udarbejde en evaluering af ændringerne i den kommunale struktur. Evalueringen skal beskrive de positive og negative konsekvenser af ændringerne, herunder hvordan det har påvirket lokaldemokrati, kommunernes økonomi, samt om administrationen er blevet mindre. I henhold til det foreslåede skal evalueringen deles ud til Inatsisartut inden FM2024.

2. Førstebehandling af forslaget i Inatsisartut

Det var delte meninger om forslaget i forbindelse med forslagens førstebehandling. Dog var der generelt interesse for at få belyst borgernes oplevelser af den kommunale struktur og lokaldemokratiet. Under debatten blev der fremsat to ændringsforslag.

Ændringsforslag fremsat af IA:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at få udarbejdet en evaluering af den kommunale struktur med udgangspunkt i borgernes erfaringer med og oplevelse af, hvad de eksisterende rammer betyder for borgerbetjening og nærdemokrati. Til brug for evalueringen skal gennemføres en borgertilfredshedsundersøgelse med deltagelse af et geografisk repræsentativt udsnit af landets befolkning. Evalueringen skal omdeles til Inatsisartut senest under EM2024

Ændringsforslag fremsat af Naleraq:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges, at udarbejde en evaluering af kommunalreformen. Under udarbejdelsen af evalueringen skal Naalakkersuisut involvere borgerne og inkludere deres oplevelser af kommunesammenlægningen i det færdige materiale. Derudover skal evalueringen indeholde en analyse af de mulige fordele og ulemper, der vil være forbundet med en opdeling af de fem kommuner til xx kommuner. Evalueringen skal omdeles til Inatsisartut til FM2023.

3. Tidligere evalueringer i forbindelse med kommunernes struktur

Der er udarbejdet en række analyser og redegørelser vedr. strukturen af det kommunale område i Grønland. Blandt disse er følgende:

3.1. Betænkningen vedrørende en strukturreform af den offentlige sektor, 2005

Betænkningen anbefalede, at de tidligere 18 kommuner skulle reduceres til 4. Formålet var at forbedre den økonomiske effektivitet, og samtidig styrke de faglige miljøer, kvaliteten i opgaveløsningen og borgernes retssikkerhed.

3.2. Evaluering af strukturreformen, 2015

I 2015 foretog man en evaluering af strukturreformen. Formålet med evalueringen var at belyse, om strukturreformens formål om en bedre og mere effektiv opgaveløsning var opnået, med særligt fokus på, om der var etableret en bedre og mere effektiv borgerservice, en højere retssikkerhed, og om borgernes adgang til det offentlige var blevet lettere. Evalueringen vurderede også de demokratiske effekter af strukturreformen.

Evalueringen afdækkede, at takstbetalinger er harmoniseret i de 4 kommuner, således at borgere inden for samme kommune betaler det samme beløb for samme ydelse, men at dette dog kan være afhængigt af bostedets størrelse.¹ For nogle kommuner var serviceniveauet på en del områder harmoniseret med udgangspunkt i, hvad der forud for kommunesammenlægningen

¹ Dette kan af borgeren både opleves som en forbedring og en forringelse, afhængigt af niveauet før sammenlægningen.

havde været højeste niveau, således at nogle borgere oplevede forbedringer, og ingen oplevede forringelser. På andre områder var serviceniveauet harmoniseret til et gennemsnitsniveau, hvilket for nogle borgere oplevedes som forbedringer af serviceniveauet, og for andre borgere oplevedes som en forringelse. Det var ikke harmoniseret på tværs af de 4 kommuner – der var således mellem de 4 kommuner store forskelle på både udgifter og serviceniveauer. Forskellene er blandt andet et resultat af politiske prioriteringer.

Med hensyn til evalueringens vurdering af borgerservice, fremgår det af evalueringen, at der er oprettet borgerservicecentre i byerne, og at en større og større del af opgaverne løses via IT-understøttede løsninger, men at potentialet i et vist omfang var bremset af forvaltningskulturelle barrierer.

Evalueringen konkluderede, at reformen og opgaveudlægningerne ikke havde medført besparelser, men havde medført en styrket faglig indsats på områderne. Den konkluderede også, at der ikke var opnået de besparelser på omkostningerne til administration, som man forventede. Men at der dog var en tendens til, at omkostningerne var faldet i forhold til den samlede kommunale økonomi. Der blev afsat flere ressourcer til efteruddannelse og kompetenceløft efter reformens gennemførelse. De samlede omkostninger til folkevalgte var reduceret.

Evalueringen konkluderede også, at der mangler en koordination af opgaveløsningerne i samarbejde mellem selvstyret, kommunerne og de offentligt ejede selskaber, især når det gælder anlægsområdet. Den efterlyste gennemsigtighed og langsigtede planer.

Evalueringen anbefalede yderligere, at det overvejes at udnytte potentialerne for fællesoffentlige samarbejder, på eksempelvis indkøbsområdet.

Den anbefalede, at der etableres et forum for et samarbejde mellem selvstyret, kommunerne og de offentlige selskaber med henblik på at koordinere indsatser og planlægning, samt en bedre udnyttelse af den eksisterende IT-infrastruktur.

3.3. Analyse om opdeling af Kommuneqarfik Sermersooq, 2015

Formålet med analysen var at vurdere udgifter og gevinster ved en opdeling af Kommuneqarfik Sermersooq i en Vest-kommune² og en Øst-kommune³. Det estimeres i analysen, at der vil være en årlig merudgift til administration på mellem 20 og 25 millioner kroner årligt. Herudover en engangsudgift i forbindelse med opdelingen på mellem 15 og 20 millioner kroner. Yderligere viser analysen, at indtægterne for de opdelte kommuner vil være en smule lavere end i den nuværende kommune, primært som følge af et højere bidrag til udligningsordningen.

² Nuuk og Paamiut

³ Tasiilaq og Ittoqqortoormiit

Det er ikke efterfølgende sket en opdeling af Kommuneqarfik Sermersooq.

3.4. Analyse om opdeling af Qaasuitsup Kommunia, 2016

Analysen afdækker konsekvenserne ved en opdeling baseret på tre mulige scenarier:

Scenarie 1: Kommune 1: Upernavik, Uummannaq og Qaanaaq

Kommune 2: Ilulissat og Qeqertarsuaq

Kommune 3: Aasiaat, Kangaatsiaq og Qasigiannguit

Scenarie 2: Kommune 1: Ilulissat, Aasiaat, Kanqaatsiaq, Qeqertarsuaq og Qasigiannguit

Kommune 2: Upernavik, Uummannaq og Qaanaaq

Scenarie 3: Aasiaat, Kangaasiaq, Qasigiannguit og Qeqertarsuaq

Kommune 2: Ilulissat, Upernavik, Uummannaq og Qaanaaq

Analysen afdækker, at en opdeling af Qaasuitsup Kommunia vil medføre årlige merudgifter til politisk ledelse og administration på mellem 9,4 millioner kroner og 20,9 millioner kroner, samt engangsudgifter til en overgangsperiode på mellem 15,8 og 28,9 millioner kroner. Yderligere, at rekruttering af fagligt kvalificeret personale kan blive en endnu større udfordring.

På baggrund af analysen blev Qaasuitsup Kommunia opdelt i henhold til scenarie 3⁴.

4. **Ændring i lov om den kommunale styrelse**

Ved Inatsisartutlov nr. 29 af 17. november 2017 om den kommunale styrelse blev kommunalbestyrelserne pålagt at nedsætte lokaludvalg i hver by i den pågældende kommune, samt bygdebestyrelser. Ændringen gjorde det også obligatorisk, at kommunalbestyrelserne afsætter midler, som lokaludvalgene og bygdebestyrelserne selvstændigt kan disponere over. Midlerne skal dog benyttes inden for de områder/aktiviteter, der er nærmere angivet i loven.

5. **Udvalgets behandling af forslaget og de fremsatte ændringsforslag**

Udvalget bemærker, at debatten rejser vigtige spørgsmål om, i hvilken grad man ønsker den politiske beslutningskompetence decentraliseret? Altså hvordan opgaver bør fordeles mellem Inatsisartut, kommunalbestyrelser, lokalråd og bygdebestyrelser? Herunder på hvilket niveau man mener, at politiske beslutninger træffes bedst? Er det bedst, at beslutningerne tages af nogen, som er tæt på borgeren? Eller er det bedre, at beslutningerne tages af nogen, som har mere afstand til sagen og derfor vurderer den mere objektivt? Bør den offentlige service være så ens som muligt i hele Grønland? Udfordringen ligger i, at disse hensyn samtidig skal holdes op mod den mere produktionsmæssige side af sagen – produktionen af kommunale serviceydelser. Hvordan sikrer man borgerens retssikkerhed i sagsbehandlingen?

⁴ EM2016/117

Udvalget bemærker i den forbindelse, at ændringerne i den kommunale styrelseslov i 2017 netop tager udgangspunkt i forhold, der fremmer det lokale demokrati og en reel delegation af beslutningskompetence.

5.1. Forskellen på de to ændringsforslag og det oprindelige forslag

Forslagsstillerens forslag tager udgangspunkt i en samlet evaluering, hvor konsekvenser for det lokale demokrati indgår som en del af de samlede erfaringer. Evalueringen skal tilgå Inatsisartut inden FM2024.

Inuit Ataatigiits ændringsforslag tager udgangspunkt i en evaluering af den kommunale struktur med udgangspunkt i rammerne for borgerbetjening og nærdemokrati. Evalueringen skal ske på baggrund af en borgertilfredshedsundersøgelse med deltagelse af et geografisk repræsentativt udsnit af befolkningen. Den skal tilgå Inatsisartut senest under EM2024.

Naleraqs ændringsforslag tager udgangspunkt i en samlet vurdering, som skal inddrage borgernes oplevelser, samt en analyse af fordele og ulemper forbundet med en opdeling af de fem nuværende kommuner til et ikke defineret antal kommuner. Evalueringen skal tilgå Inatsisartut under FM2023.

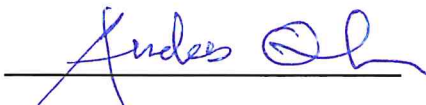
Udvalget bemærker i denne sammenhæng, at det fremstår som urealistisk, at en evaluering vil kunne færdiggøres til omdeling på FM2023.

Udvalgets indstillinger

Et enigt udvalg indstiller Inuit Ataatigiits ændringsforslag til vedtagelse.

Et enigt udvalg indstiller forslaget og Naleraqs ændringsforslag til forkastelse.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Anders Olsen
Formand

Aqqalu Jerimiassen
Næstformand

Najaaraq Møller

Harald Bianco

Asii Chemnitz Narup